

HRVATSKI JEZIK OD PARIZA DO PIKARDIJE

Sažetak: U časopisu *Hrvatski* (2017., 1-2, str. 47. – 63.) pisao sam o dvogodišnjemu nastavnom radu u školskim godinama 2015./2016. i 2016./2017. u Hrvatskoj školi Bartola Kašića na jugoistoku Francuske: Annecyju, Chambéryju, Lyonu i Nici. Preselio sam se zatim u Pariz te nastavio raditi u istoj školi. Predavao sam hrvatski jezik i kulturu u Parizu i Beauvaisu, gradiću u Pikardiji, te ću u ovom broju predstaviti svoj nastavni rad u tom dijelu Francuske.

Ključne riječi: Hrvatska škola, Bartol Kašić, Pariz, hrvatski jezik

UVOD

Otkada je Hrvatska samostalna, neovisna država, postoji Hrvatska škola Bartola Kašića u Parizu. Pomogla je mnogim polaznicima u učenju hrvatskoga jezika ili u poboljšavanju njihova znanja o hrvatskom jeziku i hrvatskoj kulturi. Također se brine i sustavno radi na širenju hrvatske kulture u Parizu i diljem Île-de-Francea sudjelujući na mnogim kulturnim događanjima.

Kao i u ostalim dijelovima Francuske i svijeta, hrvatska zajednica u Parizu uglavnom se okuplja oko Hrvatske katoličke misije koja se nalazi u 20. arondismanu, u pariškoj četvrti Charonne, u crkvi sv. Ćirila i Metoda. Nastava u okviru Hrvatske dopunske škole Bartola Kašića održavala se uglavnom u njezinim prostorijama do 2017. kada je zbog administrativnih problema i reorganizacije trebala potražiti nove učionice.

Upravo sam tada došao u Pariz. Pomagao sam koordinatorici u traženju novih prostorija. U školskoj godini 2017./2018. Hrvatska dopunska škola bila je smještena u 14. arondismanu, zajedno s Ateljeom za slavenske jezike, a od rujna 2018. nalazi se u 19. arondismanu.

HRVATSKA NASTAVA U PARIZU

Tijekom moga mandata nastava se održavala subotom od 10 do 18 sati. Učenici su bili raspoređeni u četiri skupine. U prvoj skupini, od 10 do 11,30 sati, bilo je desetero učenika: osmero u dobi od šest do trinaest godina i dvoje starijih od osamnaest godina. Uglavnom su bili početnici te sam s njima tijekom školske godine češće obrađivao gramatiku hrvatskoga jezika nego teme iz hrvatske povijesti, zemljopisa, kulture i književnosti.

U drugoj skupini, od 11,30 do 13 sati, bilo je sedamnaest učenika: šesnaest učenika u dobi od šest do osamnaest godina i jedan učenik stariji od osamnaest godina. Većina djece u toj skupini prilično je dobro razumjela i govorila hrvatski jezik, ali trebali su još obogaćivati rječnik, vježbati sročnost, prepoznavati i uredno uporabiti padeže i glagolska vremena te obrađivati što više gradivo iz hrvatske kulture (cjelokupnoga narodnog naslijeđa, književnosti, likovnih umjetnosti, glazbene umjetnosti, povijesti, zemljopisa itd.).

Treću skupinu, koja je dolazila na nastavu što je počinjala u 14 i trajala do 15,30 sati, činilo je četrnaestero učenika. Troje učenika bilo je mlađe od osamnaest godina, a ostali su bili stariji.

U četvrtoj skupini, od 16 do 18 sati, bilo je dvanaest učenika: troje do osamnaest godina, a ostali su imali više godina. U toj su skupini bili uglavnom učenici koji su učili hrvatski jezik dvije ili više godina.

Budući da su prve dvije skupine bile heterogene, i po dobi i po razini znanja, nisam se mogao koristiti jednim udžbenikom pa sam godišnji plan i program izvodio prema različitim udžbenicima i priručnicima hrvatskog jezika i književnosti, povijesti, zemljopisa, prirode i društva te glazbene i likovne kulture. U trećoj skupini bili su polaznici srednjoškolske dobi i stariji, uglavnom učenici koji su tek počinjali učiti jezik pa sam godišnji plan i program izvodio prema udžbenicima *Hrvatski za početnike* i *Razgovarajte s nama*. U četvrtoj skupini kombinirao sam različite udžbenike: drugi i treći dio udžbenika *Razgovarajte s nama*, *Dobro došli*, *Učimo hrvatski* te *Hrvatsku darovnicu*, a uključivao sam materijale iz različitih knjiga i časopisa.

Nastava hrvatskog jezika u Parizu održavala se i u sklopu programa ELCO – *Enseignements de langue et de culture d'origin* – kojim se učenicima u francuskim školama omogućuje da uče različite jezike, ovisno o podrijetlu: hrvatski, talijanski, španjolski, portugalski, češki, srpski, poljski, armenski, arapski, vijetnamski, turski i dr. U travnju su obično ispunjavani anketni listići na kojima su učenici mogli upisati jezik koji žele učiti. Ako je bilo dovoljno zainteresiranih, početkom rujna organizirana je nastava. Za učenike koji su željeli učiti hrvatski jezik Program su koordinirali Akademija u Parizu i Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Parizu. Nastavu u sklopu ELCO-a pohađali su uglavnom početnici u dobi od 7. do 10. godine. Taj se program u francuskim školama provodi još od godine 1977.

HRVATSKA NASTAVA U BEAUVAISU

Na nastavu u Beauvaisu išao sam svakog četvrtka vlakom sa Sjevernog kolodvora. Nastava se održavala od 17,45 do 20 sati u Osnovnoj školi Notre-Dame. Učenici su bili raspoređeni u dvije skupine. U prvoj su bili početnici, a u drugoj oni koji već nekoliko godina uče hrvatski jezik.

Budući da je Beauvais, gradić na sjeverozapadu Francuske, najvjerojatnije nepoznat potencijalnim čitateljima ovoga teksta, ukratko ću ga predstaviti te pomalo razotkriti razloge doseljavanja Hrvata. Glavni je grad departmana Oise. Poznat je po crkvi Notre-Dame de la Basse-Oeuvre, sagrađenoj 987. – 998., koja se ubraja među najstarije sakralne građevine u Francuskoj. Prvostolnica sv. Petra, crkva iz kasnoga karolinškoga razdoblja (oko 990.), koja je građena u gotičkome stilu od 1240. do 16. stoljeća, jedan je od najsmionijih tehničko-konstruktivnih gotičkih sustava i posljednji stupanj u razvoju toga stila. Crkva se trenutno obnavlja, što je zahtjevan pothvat jer su stropovi vrlo visoki. Njezino bogato oblikovano duboko pročelje te vitraji iznimno su vrijedni.

Beauvais je poznat i po tome što je u njegovoj okolini 1358. godine izbila seljačka buna, nazvana Jacquerie (*žakerija*, prema vlastitom imenu Jacques: Jakov, koje je francuskim feudalcima služilo kao podrugljiva opća oznaka za kmeta). Buna francuskih seljaka protiv feudalnih

gospodara izbila je u pokrajinama Île-de-France, Picardie, Champagne i Orléans. Izazvani općim teškim stanjem (posljedicama kuge, gospodarskom krizom) i teškoćama Stogodišnjega rata između Francuske i Engleske, seljaci su palili dvorce i pustošili feudalne posjede. Vođa im je bio Guillaume Cale. Za manje od mjesec dana feudalci su bunu krvavo ugušili. To je prva seljačka buna velikih razmjera u srednjovjekovnoj Europi. Prosper Mérimée prikazao ju je u drami *Žakerija*.

Na središnjem gradskom trgu podignut je spomenik francuskoj junakinji Jeanne Laisné, poznatoj i kao Jeanne Fourquet, odnosno Jeanne Hachette. Bila je seljačka kći koja je 1472. obranila Beauvais od napada Charlesa le Témérairea, burgundskog vojvode.

U Beauvaisu se od 16. do 20. stoljeća njegovala tkalačka proizvodnja (tapiserije, gobleni), što su vjerojatno znali i dubrovački trgovci. Od 17. stoljeća ondje se nalazila glasovita kraljevska manufaktura tapiserije, osnovana 1664. Vrhunac je postigla u 18. stoljeću kada su je trgovci raznosili po cijeloj Europi. Je li koji Hrvat doselio tada u Beauvais, povjesničari mogu danas utvrditi prema matičnim knjigama koje se nalaze na internetskoj mreži. Grad je teško stradao tijekom obaju svjetskih ratova. Godine 1940. uništena je manufaktura goblena.

Nije teško doći do dokaza da je tijekom 20. stoljeća u Beauvaisu živio i radio povelik broj Hrvata. Ponajviše su se doseljavali u taj grad i u regiju Hauts-de-France jer je bila jako razvijena automobilska industrija. Dok je hrvatska zajednica bila brojnija i homogenija, svakog se tjedna održavala misa na hrvatskom jeziku te različita kulturna događanja. U Hrvatskoj dopunskoj školi bilo je donedavno uglavnom između 30 i 40 učenika. Hrvatska zajednica se u posljednjih desetak godina ubrzano smanjivala. Mladi ljudi su se iseljavali u veće gradove u potrazi za poslom pa zajednica još funkcionira isključivo zahvaljujući trudu pojedinaca, među kojima svakako treba istaknuti: Béatrice Malnar, Martine Hrček i Chantal Delić. Zalaganje Béatrice Malnar potrebno je posebno izdvojiti jer se kao bivša djelatnica Osnovne škole Notre-Dame svake godine pobrine da Hrvatska škola ima prikladne prostorije. Ona dočeka svakog učitelja na kolodvoru kada prvi put dođe iz Pariza te uvijek je na raspolaganju za sve potrebne informacije.

Teško je u nekoliko rečenica opisati srdačnost i motivaciju učenika u Beauvaisu, a za primjer navest ću dvije sličice. Kada zbog štrajka ili vremenskih nepogoda nije se moglo vlakom doći do Beauvaisa, iako smo se dogovorili da ćemo nastavu nadoknaditi tijekom školskih praznika. Budući da je tada školska zgrada zatvorena, hrvatsku nastavu održavali smo uz izvrsne kolače i sok u kući ili stanu nekog učenika. Bilo je i smijeha, ali i vrlo ozbiljnoga nastavnog rada. Druga sličica koja se za sigurno usjekla duboko u pamćenje svakog učitelja je veseli „Hrvatski izlet” koji organiziraju učenici (uz pomoć svojih roditelja) kako bi obilježili kraj našega učiteljskog mandata. Odlazi se u Le Tréport, ribarski gradić na La Mancheu, koji je nadaleko poznat po prekrasnom dvorcu, velikoj pješčanoj plaži, pitoresknim kućama uz more, začudnim liticama te raznovrsnoj i iznimno bogatoj ponudi morskih proizvoda u ribarnici.

POVEZIVANJE UČENIKA: PARIZ – BEAUVAIS

U Parizu i Beauvaisu tri-četiri puta godišnje spojio sam sve skupine da bi se djeca bolje upoznala i družila te razgovarala na hrvatskom jeziku. Na tim nastavnim satima pripremali smo igrokaze (tradicionalna Božićna priredba u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Parizu i Beauvaisu), krasnoslovili hrvatske pjesme, gledali animirane, igrane ili dokumentarne filmove o hrvatskim prirodnim ljepotama i kulturnoj baštini, obilazili pariške muzeje, čitali hrvatske priče i nakon toga ih prepričavali, izrađivali plakate, slikali u likovnoj radionici te svirali i pjevali hrvatske pjesme u glazbenoj radionici. Roditelji su mi itekako pomagali u organizaciji takvih nezaboravnih hrvatskih susreta.

PUTOVANJE U HRVATSKU

Budući da u svakoj školskoj godini Hrvatska dopunska škola Bartola Kašića surađuje s nekom osnovnom ili srednjom školom iz Hrvatske, tijekom prve godine moga mandata u Parizu uključili smo se u projekt sa Srednjom strukovnom školom Antuna Horvata iz Đakova, s kojom je organizirana razmjena i tijekom moga mandata na jugoistoku Francu-

ske, te Gimnazijom Tituša Brezovačkog iz Zagreba. Tema projektnih susreta bila je *Ljudevit Gaj i hrvatski narodni preporod*.

Radeći na tom projektu, učenici su, među ostalim, naučili da je do 19. stoljeća u Hrvatskoj bilo nekoliko slovopisnih sustava (dva dominantna: kajkavski i dalmatinski). Tijekom projektne nastave izrađivali su plakate na kojima su ukratko prikazali razvoj hrvatskoga pravopisa od Pavla Rittera Vitezovića i Andrije Jambrešića do iznimno važne Gajeve knjižice *Kratke osnove horvatzko-slavenskoga pravopisanja* (1830.). Osobito su apostrofirali važnost *Novina Horvatzkih* (1935.), prvih novina u Zagrebu na hrvatskom jeziku s tjednim književnim prilogom *Danica Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka*, te proglašenje hrvatskoga službenim jezikom u Hrvatskom saboru (1847.).

Razmjena s Gimnazijom Tituša Brezovačkog iz Zagreba organizirana je početkom ožujka 2018., pa su učenici, koji već nekoliko godina uče francuski jezik, imali mogućnost primijeniti i obogatiti svoje znanje. Naime, učenici iz Pariza povelili su ih u obilazak grada na Seini. U tekstu *Šetnja Parizom s učenicama iz Zagreba* učenik Hrvatske škole Martin Merkez kronološki je opisao druženje sa zagrebačkim kolegicama:

„Prvi dan našli smo se ispred Eiffelova tornja i bilo je jako hladno. Korina, Hana, Marta i Luna išle su vidjeti Eiffelov toranj, a Tara, Ivana, Boris i ja čekali smo ih u kafiću. Poslije smo svi išli vidjeti Arc de Triomphe, ali nismo mogli ući jer je trebalo rezervirati karte preko interneta. Na kraju prvog dana prošetali smo se po Aveniji Champs Elysées. Drugi dan našli smo se ispred poznatog Kina Grand Rex. Padala je kiša i malo sam čekao da svi dođu. Poslije smo išli u kafić, Karla je bila s nama i malo smo pogledali drugi arondisman. Moj brat Tomica bio je s nama, ali nije mogao dugo ostati. Posjetili smo također Muzej d’Orsay, u kojem su izložene slike impresionista, i bilo je prekrasno. U nedjelju sam se izgubio dok sam se sa svima išao naći ispred Centra Pompidou. Treći dan išli smo metroom do Trga Republike, zatim Velikim bulevarom do starih vrata Pariza (Saint-Denis, Saint-Martin) te obišli nekoliko slikovitih pasaža. Nakon toga obišli smo zgradu Opere i Galeriju Lafayette te se popeli na vrh s kojeg se pruža prekrasan pogled na Pariz. Obilazak smo nastavili preko Trga Vendôme do Parka Tuileries i Trga Concorde

gdje smo vidjeli obelisk i fontane. Put smo nastavili prema Petit palais (Mala palača) i Grand palais (Velika palača). Obišli smo Malu palaču i nakon toga Most Aleksandra 3. Zatim smo došli do Slavoluka pobjede i Eiffelova tornja. Našli smo se u kafiću, malo porazgovarali i zatim smo rekli: 'Doviđenja!' Nakon toga vratio sam se kući. Četvrti dan obišli smo Montmartre, baziliku Sacré Coeur (Sveto srce) i Moulin Rouge. Nakon toga smo preko Trga Clichy došli do Kolodvora Saint-Lazare, gdje smo metroom broj 3 išli do Stanice Sentier, pokraj koje je lijepi zid ukrašen različitim biljkama, cvijećem i ostalim raslinjem. Poslije smo se prošetali do zgrade Hotel de Ville, malo uz Seinu i autobusom se vratili u stan."

U travnju 2028. učenici Hrvatske škole otputovali su u Zagreb, boravili nekoliko dana te su s izvornim govornicima razgovarali na hrvatskome jeziku i upoznavali bogatstvo hrvatske kulture. Posjetili su također Krapinu i Varaždin.

Karla i Enzo Ayme, polaznici Hrvatske škole Bartola Kašića u Parizu, u tekstu *Zagreb, Krapina i Varaždin* opisali su svoj boravak u Hrvatskoj:

„Došli smo na aerodrom u Zagrebu u nedjelju navečer i odmah nakon toga išli smo na Sveti Duh gdje živi obitelj koja nas je ugostila. Jako su nas lijepo primili. U ponedjeljak i utorak obilazili smo Gornji i Donji grad, vidjeli mnoge znamenitosti i Trg bana Jelačića koji je svaki dan bio naša polazna točka. Posjetili smo Muzej grada Zagreba, Muzej Dražena Petrovića i katedralu. Vidjeli smo također Hrvatsko narodno kazalište, Pravni fakultet, Zdenac života, Glazbenu akademiju, Tkalčićevu ulicu itd. Nekoliko puta popili smo piće i jeli u različitim restoranima. Prvi put probali smo burek. Kupili smo suvenire za svoju obitelj. U utorak navečer izašli smo na piće s učenicima iz Zagreba i profesoricom Ivanom te smo puno razgovarali. U srijedu ujutro išli smo s učenicima iz Zagreba i Đakova u Krapinu, gdje smo obišli dva prekrasna muzeja: Muzej Ljudevita Gaja i Muzej krapinskih neandertalaca. Zatim smo išli u Varaždin, gdje smo se prošetali i jeli. To je jako lijep grad. Tijekom cijelog našeg boravka bilo je lijepo vrijeme. U četvrtak smo Enzo i ja išli u Veliku Goricu u posjet obitelji. U petak ujutro išli smo na aerodrom i vratili smo se u Pariz. Zagreb je prekrasan grad, a Hrvatska je lijepa zemlja. Zahvaljuje-

mo svim učenicima i profesorima s kojima smo proveli ugodne trenutke, našem učitelju Borisu, učenici Marti i njezinoj obitelji koja nas je zaista lijepo ugostila.”

PROJEKTNASTAVA: HRVATSKO SLIKARSTVO

S učenicima sam često obrađivao veće ili manje tematske cjeline u sklopu projektne nastave, što je vrlo prikladno jer sam mogao uključiti likovnu i glazbenu kulturu te povijest i zemljopis. Prvi projekt koji sam izvodio s učenicima u Parizu i Beauvaisu bila je povijest hrvatskog slikarstva. Kolegama i meni, kada smo početkom školske godine dogovarali plan i program, isprva se činilo da je tema prilično „teška” i opširna. Nismo bili sigurni kako će je prihvatiti učenici različitih dobnih skupina i razina znanja, ali pokazala se „kao pun pogodak”. Naime, nakon kratkog predstavljanja teme najmlađi su učenici reproducirali slike koje su im se najviše svidjele, učili su nazive boja i opisivali slike. Nešto stariji učenici obogaćivali su rječnik i znanja o hrvatskoj kulturi, a najstariji su predstavili na narednome nastavnom satu najvažnije hrvatske slikare i umjetnike.

Krenuli smo od romaničkog slikarstva – zidnoga, na dasci i u iluminiranim rukopisima – te gotičkog slikarstva u Istri, fresko-ciklusa Vincenta iz Kastva i najpoznatijih dubrovačkih slikara Lovre Dobričevića, Mihajla Hamzića i Nikole Božidarevića. Nakon toga smo, polazeći od Julija Klovića i Zadrana Andrije Medulića, najvažnijeg slikara iz Tizianova kruga i važnog prethodnika baroknog slikarstva, došli do najpoznatijih hrvatskih slikara u posljednjim desetljećima 19. i prvim desetljećima 20. stoljeća: Bele Čikoša Sesije, Otona Ivekovića, Celestina Medovića i Vlahe Bukovca, koji je donio duh impresionizma iz Pariza. Usmjerali smo se zatim na slikare Münchenskoga kruga i Hlebinske slikarske škole koja se razvila u 1930-im godinama nakon što je u Hlebinama, selu kraj Koprivnice, Krsto Hegedušić počeo slikati sa seljacima Ivanom Generalićem i Franjom Mrazom te s njima neizmjereno doprinio stjecanju svjetske slave te hrvatske slikarske škole.

PROJEKTNASTAVA: BILJNI I ŽIVOTINJSKI SVIJET JADRANSKOG MORA

Nakon slikarstva učenici su nekoliko tjedana proučavali biljni i životinjski svijet Jadrana. Budući da sam nakon završetka fakulteta dvije godine radio u srednjoj školi na Visu, izabrao sam Vis, otoke i „škoje” Viškog arhipelaga: Biševo, Budikovac, Brusnik, Jabuka, Ravnik, Svetac itd. Učenici su saznali da su otoci, otočići i hridi Viškog arhipelaga stanište ukupno 126 vrsta ptica, među kojima su karakteristične pučinske vrste: Eleonorin sokol (*Falco eleonora*), kaukal (*Calonectris diomedea*) i gregula (*Puffinus yelkouan*). Posebno je značajan Eleonorin sokol kojega gotovo nema izvan područja pučinskih otoka u Hrvatskoj. Otprilike 80 do 100 parova gnijezdi se na području Visa, Biševa, Sveca i okolnih malih otoka.

Naučili su da je na tom području poznato ukupno 17 vrsta sisavaca. Najznačajnija je fauna šišmiša, primjerice, dugokrili pršnjak (*Miniopterus schreibersii*), riđi šišmiš (*Myotis emarginatus*), veliki potkovnjak (*Rhinolophus ferrumequinum*) i mali potkovnjak (*Rhinolophus hipposideros*). Najugroženije su otočne vrste: veliki potkovnjak, riđi šišmiš i dugokrili pršnjak. Na otoku Visu je nađena samo jedna vrsta vodozemaca, zelena krastača (*Bufo viridis*), i to na samo dva lokaliteta.

Svaki školski sat pripremio sam različite tekstove i slike flore i faune te su učenici u likovnoj radionici crtali sisavce i gmazove, od kojih je na otočju Viškog arhipelaga zabilježeno 9 vrsta, a svakako je najznačajnija populacija na nekim otočićima endemična forma krške gušterice (*Podarcis melisellensis*). Na otoku Visu razmjerno su česti nalazi četveroprugog kravosasa (*Elaphe quatuorlineata*), a posebno je zanimljiv podatak da na tom otoku nema zmija otrovnica.

Na likovnoj radionici učenici su radosno crtali gospodarski važne vrste na otoku Visu i Biševu: lozu, rogač i maslinu. Naučili su da je otok Vis poznat po vugavi, autohtonoj bijeloj sorti vina iznimne kvalitete koja je služena austrijskim carevima na bečkom dvoru, te da na otoku raste autohtona sorta rogača: komiški rogač, koji nadilazi ostale iznimnom kvalitetom i urodom. Bez obzira na uvjete čuvanja i količinu vlage jedna

sjemenka rogača teži 0,18 g, stoga se sjemenka u antici koristila kao mjera (karat) za vaganje zlata (1 karat = 0,18 g), što dolazi od latinskog imena rogača (*ceratonia* = *keration*).

Učenici su također otkrili najpoznatije zanimljivosti otoka Visa: tvrđavu kralja Georgea III., uvalu Stiniva, zatvorenu dvjema visokim kame-nim liticama koje su na najužem tjesnacu međusobno udaljene samo četiri metra. Između njih se nazire šljunčana plaža, ali koja se posjeti-telju ukaže kao popločeno oblucima gledalište rimskog amfiteatra tek kada uplovi kroz „kapiju”. Na otoku se nalaze i druge zanimljivosti: pla-ža Zaglav, jedna od najljepših pješčanih plaža na Jadranu, grčko groblje, Češka vila itd.

HRVATSKA POVIJEST U PROJEKTOJ NASTAVI

Naveo sam dva primjera projektne nastave koja su se učenicima posebno svidjela, ali svakako valja apostrofirati i uzorno usustavljeni *Projekt o početcima hrvatske povijesti*. Učenici su saznali tko je živio u našoj domovini prije dolaska Hrvata, kada su se i odakle doselili Hrvati, kako su se zvali prvi hrvatski knezovi, tko je bio prvi hrvatski kralj, ali i koji se znameniti hrvatski slikar proslavio slikama o ranoj hrvatskoj po-vijesti (*Dolazak Hrvata na Jadran, Smrt Petra Svačića* i dr.). Uz taj veliki projekt obično sam priključivao *Projekt veseli zemljopis* u kojem se po-zornost poklanja prirodno-geografskim cjelinama Republike Hrvatske, županijama i najvećim gradovima.

Velika se vrijednost projektne nastave osobito očituje u sustavnom obogaćivanju učeničkih znanja o Hrvatskoj, razvoju njihovih sposobno-sti i stjecanju vještina. Primjerice, nakon „povijesne plovidbe” najmlađi učenici crtali su hrvatske vladare, a stariji su izradili kratki strip o hr-vatskoj povijesti. Nakon geografskih istraživanja učenici su primjenjivali svoje znanje ucrtavajući, među ostalim, toponime i hidronime na pra-znu zemljopisnu kartu Republike Hrvatske te izrađivali hrvatske simbo-le, zastavu i grb.

DIREKTNA NASTAVA S VRŠNJACIMA IZ HRVATSKE

Jedan od oblika nastave koji se učenicima posebno svidio bio je direktni kontakt s vršnjacima i vršnjakinjama iz Hrvatske. U skladu s time, a kako bi se očuvala gotovo zaboravljenu tradicija pisanja pisma i slanja poštom, učiteljica Anita Banović, koja je prije mene bila na četverogodišnjem mandatu u Parizu, organizirala je dopisivanje učenika Hrvatske škole Bartola Kašića s učenicima Osnovne škole Ludbreg. Nastavio sam tu tradiciju pa su moji učenici svojim prijateljima uredno i pravodobno odgovarali na lijepo napisana pisma. Nadam se da i sada s radošću i znatiželjom – i jedni i drugi – čekaju poštara s „punom vrećom” odgovora.

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI

Osim projektne nastave s učenicima sam organizirao različite izvannastavne aktivnosti, a u ovoj bih prigodi posebno spomenuo odlazak na finale Davisova kupa u Lillu 2018. godine, kad je Hrvatska pobijedila Francusku. Učenici iz Pariza nisu samo uživali u pobjedi u finalu nego su i razgledali zanimljivi grad Lille. Upoznali su učenike i učiteljicu Sanju Meden, obišli lijepo uređene prostorije Hrvatske zajednice te uživali u različitim slasticama. Slijedom toga velikog uspjeha hrvatske reprezentacije, na prijedlog cijenjene kolegice Sanje Meden, dugogodišnje učiteljice hrvatskoga jezika i kulture u Lilleu, u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Parizu organizirali smo u svibnju 2019. – uoči Roland Garrosa – susret učenika s hrvatskim tenisačima. Učenike Hrvatske dopunske škole iz Lillea i Pariza te sve ljubitelje hrvatske kulture i športa svojim su dolaskom razveselili Nikola Mektić, Franko Škugor i Željko Krajan, izbornik hrvatske reprezentacije. Učenici su pripremili kratki igrokaz o tenisu, recitaciju i kviz s pitanjima o tenisačima. Ne treba ni spominjati koliko su se svi učenici veselili tom susretu, osobito oni koji treniraju tenis.

Potrebno je u okviru izvannastavnih aktivnosti posebice izdvojiti da je u školskom listu *Zavičaj* objavljen intervju s gospodinom veleposlanikom Filipom Vučakom u prigodi njegova imenovanja 2017. S njime su

razgovarali učenici Hrvatske škole iz Pariza Lucija Andačić i Martin Merkez. Veleposlanik je učenicima govorio i o svome školovanju u Francuskoj. Iznimno je cijenjen među stranim i hrvatskim diplomatima. Velik je njegov doprinos izgradnji prijateljskih odnosa između Hrvatske i Francuske: od studijskih dana u Francuskoj i diplomatskih poslova u Ministarstvu vanjskih i europskih poslova do funkcije zamjenika šefa Misije u Parizu u razdoblju 1995. – 2000. te dužnosti hrvatskoga veleposlanika u Francuskoj.

ZAKLJUČAK

Na kraju ovoga članka smatram svojom nezaobilaznom obvezom još jednom istaknuti neprocjenjivu važnost rada u Hrvatskoj nastavi u inozemstvu, tj. u sustavnom promicanju naše domovine Hrvatske, osobito hrvatskoga jezika i hrvatske kulture.

Bila mi je iznimna čast i neizmjereno zadovoljstvo četiri godine odlučno, brižno i s velikim domoljubnim zanosom pridonositi izvan granica „Lijepe Naše” rodoljublju i domoljublju hrvatskih potomaka kojima prijeti svenazočna asimilacija. Neprocjenjivo je to životno i profesionalno iskustvo. Prostorna udaljenost od svoga jezika i kulture otvara potpuno novu dimenziju domoljubnog razumijevanja vlastitog jezika i vlastite kulture.

CROATIAN LANGUAGE FROM PARIS TO PICARDY

SUMMARY

In the journal *Hrvatski (Croatian)* (2017, 1-2, pp. 47-63) I wrote about a two-year teaching work in the school years 2015/2016 and 2016/017 in the Croatian School Bartol Kašić in the southeast of France: Annecy, Chambéry, Lyon and Nice. I then moved to Paris and continued to work at the same school. I taught Croatian language and culture in Paris and Beauvais, a small town in Picardy, and in this issue I will present my work in that part of France.

Keywords: Croatian School, Bartol Kašić, Paris, Croatian language.

Boris Rozga